

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (osmo vijeće)

12. svibnja 2022. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Zamrzavanje i oduzimanje predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u Europskoj uniji – Direktiva 2014/42/EU – Članak 4. – Oduzimanje – Članak 7. – Zamrzavanje – Članak 8. – Postupovna jamstva – Zamrzavanje i oduzimanje imovine koja pripada osobi koja nije stranka u kaznenom postupku – Nacionalni propis kojim se ne predviđaju pravna sredstva za treće strane tijekom sudskog postupka i ne dopušta se mogući povrat navedene imovine prije okončanja kaznenog postupka”

U predmetu C-505/20,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska), odlukom od 8. listopada 2020., koju je Sud zaprimio istoga dana, u postupku koji su pokrenule osobe

RR,

JG,

uz sudjelovanje:

Specializirane prokurature,

SUD (osmo vijeće),

u sastavu: N. Jääskinen, predsjednik vijeća, M. Safjan (izvjestitelj) i M. Gavalec, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Europsku komisiju, M. Wasmeier i I. Zaloguín, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

* Jezik postupka: bugarski

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 4. stavka 1. u vezi s člankom 2. stavkom 3. Direktive 2014/42/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u Europskoj uniji (SL 2014., L 127, str. 39. i ispravak SL 2014., L 138, str. 114.) i članka 8. te direktive te članka 17. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenog postupka tijekom kojeg su osobe RR i JG, kao treće strane u tom postupku, pred sudom koji je uputio zahtjev zatražile povrat svoje imovine zaplijenjene tijekom predsudske faze navedenog postupka.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Uvodne izjave 15., 31., 33., 34. i 38. Direktive 2014/42 glase:

„(15) Podložno pravomoćnoj presudi za kazneno djelo, trebalo bi biti moguće oduzeti predmete i imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelima ili imovinu čija vrijednost odgovara tim predmetima ili imovinskoj koristi. Takve pravomoćne presude mogu se donijeti i tijekom postupka u odsutnosti. Ako oduzimanje na temelju pravomoćne presude nije moguće, u određenim bi okolnostima ipak trebalo biti moguće oduzeti predmete i imovinsku korist, barem u slučajevima bolesti ili bijega osumnjičenika ili optuženika. Međutim, u takvim slučajevima postupaka u odsutnosti zbog bolesti ili bijega, postojanje postupka u odsutnosti u državi članici bilo bi dovoljno za usklađenost s ovom obvezom. Ako je osumnjičenik ili optužena osoba pobjegla, države članice trebale bi poduzeti sve razumne mjere i mogu zahtijevati da se osoba u pitanju pozove na sud ili upozna s postupkom oduzimanja.

[...]

- (31) S obzirom na ograničenje prava na imovinu po nalogima o zamrzavanju, takve se privremene mjere ne bi trebale primjenjivati duže nego što je potrebno za očuvanje raspoloživosti imovine s obzirom na moguće naknadno oduzimanje. To može zahtijevati reviziju od strane suda kako bi se osiguralo da svrha sprečavanja rasipanja imovine i dalje vrijedi.

[...]

- (33) Ova Direktiva znatno utječe na prava osoba, ne samo osumnjičenika ili optuženika, već i trećih strana koje ne sudjeluju u postupku. Stoga je potrebno predvidjeti određene mjere osiguranja i pravne lijekove kako bi se jamčilo očuvanje njihovih temeljnih prava u primjeni ove Direktive. To uključuje i pravo na saslušanje trećih strana koje tvrde da su vlasnici dotične imovine ili koji tvrde da imaju vlasnička prava (stvarna prava, *ius in re*) kao

što je pravo plodouživanja. Nalog za zamrzavanje imovine trebao bi se priopćiti dotičnoj osobi što je prije moguće nakon njegove provedbe. Unatoč tome, nadležna tijela mogu odgoditi priopćenje takvih naloga dotičnoj osobi zbog potreba istrage.

- (34) Svrha priopćenja naloga za zamrzavanje imovine jest, između ostalog, omogućiti pogođenoj osobi osporavanje naloga. Stoga bi se u takvom priopćenju trebali navesti, barem ukratko, razlog ili razlozi za dotičan nalog, što podrazumijeva da to navođenje može biti vrlo sažeto.

[...]

- (38) Ova Direktiva poštuje temeljna prava i načela priznata [Poveljom] i Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda [, potpisanom u Rimu 4. studenoga 1950.] (EKLJP), kako ih tumači sudska praksa Europskog suda za ljudska prava. Ova Direktiva trebala bi se provoditi u skladu s tim pravima i načelima. Ova Direktiva ne bi trebala dovoditi u pitanje nacionalno pravo u odnosu na pravnu pomoć i njome se ne stvaraju nikakve obveze unutar sustava pravne pomoći država članica koji se trebaju primjenjivati u skladu s Poveljom i EKLJP-om.”

- 4 Člankom 1. te direktive, naslovljenim „Predmet”. u stavku 1. predviđa se:

„Ova Direktiva utvrđuje minimalna pravila o zamrzavanju imovine s ciljem mogućeg naknadnog oduzimanja i o oduzimanju imovine u kaznenim stvarima.”

- 5 Člankom 2. navedene direktive, naslovljenim „Definicije”, određuje se:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

3. ‚predmeti’ znači bilo koja imovina koja se koristila ili se namjeravala koristiti, na bilo koji način, u cijelosti ili djelomično, kako bi se počinilo kazneno djelo ili kaznena djela;

4. ‚oduzimanje’ znači konačno oduzimanje imovine koje je odredio sud u vezi s kaznenim djelom;

5. ‚zamrzavanje’ znači privremena zabrana prijenosa, uništenja, konverzije, raspolaganja ili premještanja imovine odnosno privremeno čuvanje i nadzor imovine;

[...]”

- 6 Članak 3. te direktive, naslovljen „Područje primjene”, glasi kako slijedi:

„Direktiva se primjenjuje na kaznena djela obuhvaćena:

[...]

- (g) Okvirnom odlukom Vijeća 2004/757/PUP od 25. listopada 2004. o utvrđivanju minimalnih odredaba vezanih za elemente kaznenih djela i kazni na području nezakonite trgovine drogama [(SL 2004., L 335, str. 8.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 80.)];

(h) Okvirnom odlukom Vijeća 2008/841/PUP od 24. listopada 2008. o borbi protiv organiziranog kriminala [(SL 2008., L 300, str. 42.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 16., str. 135.)];

[...]"

7 Članak 4. Direktive 2014/42, naslovljen „Oduzimanje”, u stavku 1. glasi:

„Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi omogućile oduzimanje, u cijelosti ili djelomično, predmeta i imovinske koristi ili imovine čija vrijednost odgovara takvim predmetima ili imovinskoj koristi, podložno pravomoćnoj presudi za kazneno djelo, koja također može proizlaziti iz postupka u odsutnosti.”

8 U skladu s člankom 5. stavkom 1. te direktive, „[d]ržave članice donose potrebne mjere kako bi omogućile oduzimanje, u cijelosti ili djelomično, imovine u posjedu osobe osuđene za kazneno djelo koje može neizravno ili izravno dovesti do gospodarske koristi, u slučaju da sud, na temelju okolnosti slučaja, uključujući posebne činjenice i dostupne dokaze, npr. da je vrijednost vlasništva u nerazmjeru sa zakonitim prihodom osuđenika, smatra da dotična imovina potječe od kaznenih radnji”.

9 Člankom 6. navedene direktive, naslovljenim „Oduzimanje od treće strane”, određuje se:

„1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi omogućile oduzimanje imovinske koristi ili druge imovine čija vrijednost odgovara imovinskoj koristi koju je osumnjičenik odnosno optuženik neizravno ili izravno prenio trećim stranama, ili su je treće strane stekle od osumnjičenika odnosno optuženika, barem ako su te treće strane znale ili su morale znati da je namjera prijenosa ili stjecanja bila izbjegavanje oduzimanja, na temelju konkretnih činjenica i okolnosti, uključujući činjenicu da su prijenos ili stjecanje provedeni besplatno ili u zamjenu za iznos znatno niži od tržišne vrijednosti.

2. Stavak 1. ne dovodi u pitanje prava *bona fide* trećih strana.”

10 Člankom 7. te direktive, naslovljenim „Zamrzavanje”, predviđa se:

„1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi omogućile zamrzavanje imovine radi mogućeg naknadnog oduzimanja. Te mjere, koje nalaže nadležno tijelo, uključuju hitne aktivnosti koje se trebaju poduzeti u slučaju potrebe kako bi se sačuvala imovina.

2. Vlasništvo u posjedu treće strane, kako je navedeno u članku 6., može podlijegati mjerama zamrzavanja u svrhu naknadnog oduzimanja.”

11 Članak 8. Direktive 2014/42, naslovljen „Zaštitne mjere”, glasi kako slijedi:

„1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da osobe pogođene mjerama predviđenima u okviru ove Direktive imaju pravo na učinkovita pravna sredstva i na pravično suđenje kako bi sačuvala svoja prava.

2. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se nalog za zamrzavanje priopći pogođenoj osobi što je prije moguće nakon njezina izvršenja. U takvom priopćenju navodi se, barem ukratko, razlog ili razlozi za dotični nalog. Kada je potrebno izbjeći dovođenje u

opasnost kaznene istrage, nadležna tijela mogu odgoditi priopćenje naloga za zamrzavanje pogođenoj osobi.

3. Nalog za zamrzavanje imovine ostaje na snazi samo onoliko dugo koliko je potrebno da se sačuva imovina s ciljem mogućeg naknadnog oduzimanja.

4. Države članice osiguravaju učinkovitu mogućnost osobe čija je imovina zahvaćena za osporavanje pred sudom naloga za zamrzavanje, u skladu s postupcima predviđenima u nacionalnom pravu. Takvi postupci mogu predviđati da se prvotni nalog za zamrzavanje, ako ga je donijelo nadležno tijelo koje nije tijelo sudske vlasti, podnosi tijelu sudske vlasti na validaciju ili reviziju prije nego što se može osporavati pred sudom.

5. Zamrznuta imovina koja nije naknadno oduzeta odmah se vraća. Uvjeti ili postupovna pravila prema kojima se takva imovina vraća određeni su nacionalnim pravom.

6. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da se navedu razlozi za svaki nalog za oduzimanje i da se odluka priopći dotičnoj osobi. Države članice omogućuju učinkovitu mogućnost za osobu u pogledu koje je naloženo oduzimanje da osporava nalog za oduzimanje pred sudom.

[...]

9. Treće strane imaju pravo tražiti pravo vlasništva ili druga imovinska prava, uključujući u slučajevima iz članka 6.

[...]”

Bugarsko pravo

Kazneni zakonik

12 Članak 53. Nakazatelnog kodeksa (Kazneni zakonik) glasi:

„(1) Neovisno o bilo kakvoj kaznenoj odgovornosti u korist države oduzimaju se:

- (a) imovina koja pripada okrivljeniku, a koja je bila namijenjena namjernom počinjenju kaznenog djela ili je u tu svrhu upotrijebljena; ako ta imovina više ne postoji ili je prodana, nalaže se oduzimanje u njezinoj protuvrijednosti;
- (b) imovina koja pripada okrivljeniku, a koja je bila predmet kaznenog djela počinjenog s namjerom, ako je to izrijekom predviđeno u posebnom dijelu ovog zakonika.

(2) U korist države također se oduzimaju:

- (a) imovina koja je bila predmet kaznenog djela ili predmet kojim je počinjeno, a čije je posjedovanje zabranjeno; i

(b) imovinska korist koja je izravno ili neizravno ostvarena kaznenim djelom, pod uvjetom da se ona ne mora vratiti ili naknaditi; ako imovinska korist nedostaje ili je unovčena, nalaže se oduzimanje u njezinoj protuvrijednosti.

(3) U smislu stavka 2. točke (b):

1. ‚izravna imovinska korist‘ jest svaka ekonomska korist koja je nastala kao izravna posljedica kaznenog djela;
2. ‚neizravna imovinska korist‘ jest svaka ekonomska korist koja je nastala kao rezultat raspolaganja izravnom koristi kao i svaka imovina koja je stečena naknadnim potpunim ili djelomičnim preoblikovanjem izravne imovinske koristi, uključujući slučajeve kada se ta korist pomiješa s imovinom zakonitog podrijetla; oduzimanju podliježe imovina do vrijednosti obuhvaćene izravne koristi, kao i povećanja imovine ako su ona izravno povezana s raspolaganjem izravnom imovinskom koristi ili njezinim preoblikovanjem i uključivanjem izravne imovinske koristi u imovinu.”

Zakonik o kaznenom postupku

- 13 Člankom 111. Nakazatelno-procesualen kodeksa (Zakonik o kaznenom postupku), naslovljenim „Čuvanje materijalnih dokaza” određuje se:

„(1) Materijalni dokazi čuvaju se do dovršetka kaznenog postupka.

(2) Predmeti zaplijenjeni u svrhe materijalnih dokaza mogu se vratiti ovlaštenicima od kojih su oduzeti s odobrenjem državnog odvjetnika prije kraja kaznenog postupka samo kada to ne sprečava saznavanje objektivne istine i kada njima nisu počinjeni upravni prekršaji.

(3) Državni odvjetnik odlučuje o zahtjevima za povrat u roku od tri dana. Protiv odbijanja državnog odvjetnika na temelju stavka (2) nositelj prava može podnijeti pravno sredstvo pred sudom nadležnim u prvom stupnju. Taj sud odlučit će o žalbi u roku od tri dana od njezina zaprimanja na sjednici zatvorenoj za javnost, a njegova odluka bit će konačna.

(4) Pokvarljivi predmeti zaplijenjeni kao materijalni dokazi koji su oduzeti od ovlaštenika i koji se ne mogu vratiti predaju se predmetnim pravosudnim institucijama i subjektima s odobrenjem državnog odvjetnika da se koriste u skladu s njihovim namjenom ili se moraju prodati, u kojem slučaju se prihod od prodaje polaže u komercijalnoj banci u korist državnog proračuna.

(5) Droge, prekursori za droge, psihotropne biljke i trošarinska roba mogu se uništiti prije dovršetka kaznenog postupka u skladu s uvjetima i postupcima predviđenim zakonom. U tom slučaju do kraja postupka čuvaju se samo reprezentativni zaplijenjeni uzorci.

[...]”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 14 Dana 15. siječnja 2019., prilikom kontrole vozila kojim je upravljala osoba WE i u kojem se nalazila i osoba RR, njegova izvanbračna partnerica i vlasnica tog vozila, utvrđena je prisutnost droga. Osobe WE i RR su optužene, ali je državni odvjetnik, s obzirom na to da je nakon istrage smatrao

da osoba RR nije bila obaviještena o prisutnosti droga, obustavio kazneni progon protiv nje. Unatoč tomu, vozilo – za koje je istraga pokazala da je bilo trajno stavljeno na raspolaganje osobi WE – i dalje je u skladu s člankom 111. Zakona o kaznenom postupku ostalo zaplijenjeno kao materijalni dokaz u okviru postupka protiv osobe WE.

- 15 U okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv zločinačke organizacije za trgovinu drogama 7. kolovoza 2019. provedena je pretraga doma osobe JG tijekom koje su zaplijenjena dva mobilna telefona i svota novca. Međutim, osoba JG nije optužena jer je državni odvjetnik smatrao da nije bila upletena u kazneno djelo. Dva mobilna telefona i svota novca i dalje su u skladu s člankom 111. Zakonika o kaznenom postupku ostali zaplijenjeni kao materijalni dokazi u okviru postupka pokrenutog protiv članova zločinačke organizacije.
- 16 Osobe RR i JG podnijele su zahtjev za povrat svoje imovine Specializiran nakazatelen sadu (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska), sudu koji je uputio zahtjev.
- 17 Prema mišljenju tog suda, iako se nacionalnim propisom predviđa mogućnost za treću stranu da tijekom prethodne faze kaznenog postupka zahtijeva povrat zaplijenjene imovine, on ne omogućava zahtijevanje takvog povrata tijekom sudske faze tog postupka, faze koja može trajati nekoliko godina.
- 18 Navedeni sud dodaje da članak 53. Kaznenog zakonika ne dopušta oduzimanje imovine *bona fide* treće strane u situaciji poput one u glavnom postupku, tako da se imovina zaplijenjena u glavnom postupku mora vratiti njezinim vlasnicima na kraju sudske faze.
- 19 Stoga taj sud dvoji o usklađenosti tog propisa s Direktivom 2014/42, tumačenom s obzirom na članak 17. Povelje.
- 20 U tim je okolnostima Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud) odlučio prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:
 - „1. Protivi li se članku 8. Direktive 2014/42 nacionalni zakon u skladu s kojim nakon zamrzavanja imovine, koja je oduzeta kao mogući predmet ili imovinska korist ostvarena kaznenim djelom, dotična osoba tijekom sudske faze kaznenog postupka nema pravo sudu podnijeti zahtjev za vraćanje te imovine?
 2. Je li nacionalni zakon na temelju kojeg se ne dopušta oduzimanje „predmeta kojim je počinjeno kazneno djelo” u pogledu stvari u vlasništvu treće strane koja nije sudjelovala u kaznenom djelu, ali koju je treća osoba dala optuženiku na trajnu uporabu na način da u okviru njihova unutarnjeg odnosa upravo optuženik ostvaruje prava iz vlasništva, u skladu s člankom 4. stavkom 1. u vezi s člankom 2. točkom 3. Direktive 2014/42 i člankom 17. Povelje?
 3. U slučaju niječnog odgovora na pitanje: propisuje li se člankom 8. stavkom 6. drugom rečenicom i stavkom 7. Direktive 2014/42 obveza tumačenja nacionalnog zakona na način da se njime trećoj osobi, čija je imovina zamrznuta i koja se može oduzeti kao predmet kojim je počinjeno kazneno djelo, omogućuje sudjelovanje u postupku koji može dovesti do oduzimanja, kao i sudske osporavanje naloga za oduzimanje?”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 21 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. stavak 1. Direktive Vijeća 2014/42 tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo na temelju kojeg, kada se imovina oduzme kao mogući predmet ili imovinska korist ostvarena kaznenim djelom, vlasnik te imovine, *bona fide* treća strana, tijekom sudske faze kaznenog postupka nema pravo sudu podnijeti zahtjev za vraćanje navedene imovine.
- 22 Uvodno valja istaknuti da kaznena djela povezana s organiziranim kriminalom i trgovinom drogom, poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, ulaze u područje primjene Direktive 2014/42.
- 23 Naime, na temelju njezina članka 3. točki (g) i (h), ta direktiva primjenjuje se na kaznena djela obuhvaćena okvirnim odlukama 2004/757 i 2008/841 koje se odnose na kaznena djela u području nezakonite trgovine drogama i na borbu protiv organiziranog kriminala.
- 24 Člankom 8. te direktive, naslovljenim „Zaštitne mjere”, u stavku 1. nalaže se državama članicama da u korist osoba pogođenih mjerama predviđenim u okviru navedene direktive propišu pravo na učinkovita pravna sredstva i na pravično suđenje kako bi se očuvala prava tih osoba. Tom odredbom tako se u području obuhvaćenom tom direktivom potvrđuju temeljna prava iz članka 47. Povelje, u kojem se osobito navodi da svatko čija su prava i slobode zajamčeni pravom Unije povrijeđeni ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred sudom, u skladu s uvjetima utvrđenima tim člankom, a osobito da se njegov slučaj pravično ispita (vidjeti u tom smislu presudu od 21. listopada 2021., Okražna prokuratura – Varna, C-845/19 i C-863/19, EU:C:2021:864, t. 75.).
- 25 Kao prvo, mjere predviđene Direktivom 2014/42 odnose se, među ostalim, na zamrzavanje imovine koje je u članku 2. točki 5. te direktive definirano kao „privremena zabrana prijenosa, uništenja, konverzije, raspolaganja ili premještanja imovine odnosno privremeno čuvanje i nadzor imovine”.
- 26 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi da je imovina o kojoj je riječ u glavnom postupku ostala pod nadzorom tijela uključenih u kazneni progon. Stoga, kao što je to istaknuo sud koji je uputio zahtjev, valja smatrati da je zapljena o kojoj je riječ u glavnom postupku „zamrzavanje” u smislu te odredbe.
- 27 Kao drugo, kad je riječ o situacijama u kojima se Direktivom 2014/42 dopušta zamrzavanje imovine, njezinim člankom 7. predviđa se da države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi omogućile zamrzavanje imovine radi mogućeg naknadnog oduzimanja.
- 28 U vezi s tim valja ispitati je li imovina o kojoj je riječ u glavnom postupku zamrznuta radi njezina mogućeg naknadnog oduzimanja u smislu tog članka 7.
- 29 U tom je pogledu, u trenutku kada je imovina o kojoj je riječ u glavnom postupku zamrznuta, moglo biti provedeno naknadno oduzimanje te imovine.

- 30 Naime, u pogledu osobe RR iz odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi da je ona bila prvotno optužena za kazneno djelo trgovine drogom i da je državni odvjetnik tek kasnije isključio njezino sudjelovanje u tom djelu, tako da je zainteresirana osoba bila kvalificirana *bona fide* trećom stranom, što prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev sprečava oduzimanje njezine imovine na temelju bugarskih propisa.
- 31 Kad je riječ o osobi JG, iz iste odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi da je njezino sudjelovanje u predmetnoj kriminalnoj radnji isključeno tek nakon pregleda dvaju zaplijenjenih mobilnih telefona pa su ti mobilni telefoni i svota novca zamrznuti radi njihova mogućeg naknadnog oduzimanja.
- 32 Slijedom toga, s obzirom na to da je imovina osoba RR i JG u trenutku zamrzavanja mogla biti naknadno oduzeta prema bugarskom pravu, situacija tih dviju osoba ulazi u područje primjene članka 7. Direktive 2014/42. Stoga su one pogođene mjerom predviđenom u okviru te direktive u smislu njezina članka 8. stavka 1.
- 33 Kao treće, u pogledu okolnosti da vlasnik zamrznute imovine tijekom sudske faze kaznenog postupka nema pravo podnijeti zahtjev za povrat navedene imovine, valja podsjetiti na to da se člankom 8. stavkom 1. Direktive 2014/42 državama članicama nalaže da jamče pravo na učinkovita pravna sredstva i na pravično suđenje kako bi pogođene osobe mogle sačuvati svoja prava.
- 34 U tom pogledu, s obzirom na općenitost teksta te odredbe, osobe kojima države članice moraju jamčiti učinkovita pravna sredstva i pošteno suđenje nisu samo one koje su proglašene krivima za kazneno djelo nego i treće osobe na čiju imovinu utječe odluka o zamrzavanju (vidjeti po analogiji presudu od 21. listopada 2021., Okražna prokuratura – Varna, C-845/19 i C-863/19, EU:C:2021:864, t. 76. i navedenu sudsku praksu).
- 35 To tumačenje također proizlazi iz uvodne izjave 33. Direktive 2014/42, u skladu s kojom ona znatno utječe na prava osoba, ne samo osumnjičenika ili optuženika nego i trećih osoba koje ne sudjeluju u postupku, ali tvrde da su vlasnici predmetne imovine. Stoga je u skladu s tom uvodnom izjavom nužno predvidjeti određene mjere osiguranja i pravne lijekove kako bi se jamčilo očuvanje njihovih temeljnih prava prilikom primjene navedene direktive (presuda od 21. listopada 2021., Okražna prokuratura – Varna, C-845/19 i C-863/19, EU:C:2021:864, t. 77.).
- 36 Osim toga, članak 8. Direktive 2014/42 treba tumačiti s obzirom na njezinu uvodnu izjavu 31. u skladu s kojom se, s obzirom na ograničenje prava na imovinu po nalogu o zamrzavanju, takve privremene mjere ne bi trebale primjenjivati duže nego što je potrebno za očuvanje raspoloživosti imovine s obzirom na moguće naknadno oduzimanje te iz toga proizlazi da to može zahtijevati reviziju od strane suda kako bi se osiguralo da svrha odluke o zamrzavanju i dalje vrijedi.
- 37 Takav pristup pretpostavlja da *bona fide* treća strana i tijekom sudskog postupka može zatražiti da nadležni sud ispita jesu li i dalje ispunjeni uvjeti koji su postavljeni za zamrzavanje te imovine. Slijedom toga je nacionalni propis kojim se ne predviđa takva mogućnost protivan članku 8. stavku 1. Direktive 2014/42.

- 38 S obzirom na prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 8. stavak 1. Direktive 2014/42 treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo na temelju kojeg, kada se imovina oduzme kao mogući predmet ili imovinska korist ostvarena kaznenim djelom, vlasnik te imovine, *bona fide* treća strana, tijekom sudske faze kaznenog postupka nema pravo sudu podnijeti zahtjev za vraćanje navedene imovine.

Drugo pitanje

- 39 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 4. stavak 1. Direktive Vijeća 2014/42 tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis koji isključuje oduzimanje imovine koja pripada *bona fide* trećoj strani i koja je korištena kao predmet kojim je počinjeno kazneno djelo, pa i onda kada je ta treća strana tu imovinu trajno stavila na raspolaganje okrivljeniku.
- 40 Uvodno valja istaknuti da Europska komisija ističe nedopuštenost tog pitanja zbog toga što ono nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora jer iz odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi da se oduzimanje u svakom slučaju ne može provesti u glavnom postupku. Naime, bilo bi protivno nacionalnom propisu oduzeti predmet o kojemu je riječ u glavnom postupku, čak i ako državno odvjetništvo ne želi niti je više imalo u vidu mogućnost da se taj predmet poslije oduzme.
- 41 U tom pogledu treba podsjetiti da je samo na nacionalnim sudovima pred kojima je spor pokrenut i koji moraju preuzeti odgovornost za buduću sudsku odluku da, s obzirom na specifične okolnosti svakog predmeta, procijene i potrebu za prethodnom odlukom kako bi mogli donijeti vlastitu odluku i relevantnost pitanja koja upućuju Sudu. Posljedično, s obzirom na to da se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud je načelno dužan donijeti odluku (presuda od 13. studenoga 2018., Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, t. 27. i navedena sudska praksa).
- 42 Naime, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, za pitanja koja se odnose na tumačenje prava Unije koja postavi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji određuje u vlastitoj odgovornosti i čiju točnost Sud ne provjerava, postoji pretpostavka relevantnosti. Sud može odbiti odlučiti o zahtjevu za prethodnu odluku koji je uputio nacionalni sud samo ako je posve očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili glavnim postupkom, u slučaju kada je problem hipotetski ili kada Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi se moglo dati koristan odgovor na upućena pitanja (presuda od 13. studenoga 2018., Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, t. 28. i navedena sudska praksa).
- 43 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi da nacionalni propis ne dopušta oduzimanje imovine *bona fide* trećih strana u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku. Međutim, sud koji je uputio zahtjev upravo želi saznati je li na temelju Direktive 2014/42 takvo oduzimanje potrebno u toj situaciji. Slijedom toga, nije očito da drugo pitanje nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora, tako da je to pitanje dopušteno.
- 44 U pogledu merituma valja podsjetiti na to da se člankom 4. stavkom 1. Direktive 2014/42 predviđa oduzimanje, među ostalim, „predmeta” u smislu članka 2. točke 3. te direktive, podložno pravomoćnoj presudi za kazneno djelo.
- 45 Međutim, iako ta odredba izričito obuhvaća predmete i pravomoćnu presudu za kazneno djelo, njezinim tekstom ne precizira se mora li oduzeti predmet nužno pripadati osuđeniku.

- 46 U svrhu tumačenja odredbe prava Unije, Sud mora, u skladu sa svojom ustaljenom sudskom praksom, uzeti u obzir ne samo njezin tekst nego i kontekst u kojem se nalazi (vidjeti u tom smislu presudu od 24. ožujka 2021., MCP, C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, t. 37. i navedenu sudsku praksu).
- 47 U ovom slučaju, kada je riječ o kontekstu u kojem se nalazi članak 4. stavak 1. Direktive 2014/42, valja istaknuti da se člankom 5. te direktive, koji se odnosi na „prošireno oduzimanje”, u stavku 1. predviđa da ono može obuhvaćati samo „imovinu u posjedu osobe osuđene za kazneno djelo” tako da je imovina trećih strana isključena iz područja primjene tog članka.
- 48 Kad je riječ o članku 6. navedene direktive, iako on izričito, kao što to potvrđuje njegov naslov, obuhvaća „Oduzimanje od treće strane”, taj članak obuhvaća samo „imovinsku korist” a ne „predmete” tako da ta odredba u svakom slučaju ne može služiti kao osnova za oduzimanje predmeta u situaciji poput one iz glavnog postupka.
- 49 Što se tiče uvodne izjave 15. Direktive 2014/42, u vezi s kojom treba tumačiti članak 4. te direktive, u njoj se navodi obveza obavješćavanja osumnjičenika i optuženika o postupku oduzimanja, a da se pritom uopće ne spominju treće strane.
- 50 Iz tih različitih odredaba proizlazi da se, s obzirom na to da je oduzimanje imovine koja pripada trećim stranama bilo predviđeno samo u situacijama iz članka 6. Direktive 2014/42, oduzimanje imovine predviđeno u članku 4. stavku 1. te direktive može odnositi samo na imovinu osumnjičenika i optuženika.
- 51 Okolnost na koju podsjeća sud koji je uputio zahtjev – da je optuženik trajno koristio imovinu – ne može omogućiti oduzimanje te imovine na temelju članka 4. stavka 1. Direktive 2014/42 ako ona pripada *bona fide* trećoj strani.
- 52 U svakom slučaju i s obzirom na to da nacionalni propis ne omogućava oduzimanje imovine *bona fide* trećih strana u situaciji poput one iz glavnog postupka, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da direktiva ne može sama po sebi stvoriti obveze za pojedinca te se stoga protiv njega pred nacionalnim sudom nije moguće pozivati na direktivu kao takvu (presuda od 24. lipnja 2019., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, t. 65. i navedena sudska praksa).
- 53 S obzirom na prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 4. stavak 1. Direktive 2014/42 treba tumačiti na način da mu se ne protivi nacionalni propis koji isključuje oduzimanje imovine koja pripada *bona fide* trećoj strani i koja je korištena kao predmet kojim je počinjeno kazneno djelo, pa i onda kada je ta treća strana tu imovinu trajno stavila na raspolaganje okrivljeniku.

Treće pitanje

- 54 Uzevši u obzir odgovor dan na drugo pitanje, nije potrebno odgovoriti na treće pitanje.

Troškovi

- 55 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (osmo vijeće) odlučuje:

1. Članak 8. stavak 1. Direktive 2014/42/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o zamrzavanju i oduzimanju predmeta i imovinske koristi ostvarene kaznenim djelima u Europskoj uniji treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo na temelju kojeg, kada se imovina oduzme kao mogući predmet ili imovinska korist ostvarena kaznenim djelom, vlasnik te imovine, *bona fide* treća strana, tijekom sudske faze kaznenog postupka nema pravo sudu podnijeti zahtjev za vraćanje navedene imovine.
2. Članak 4. stavak 1. Direktive 2014/42 treba tumačiti na način da mu se ne protivi nacionalni propis koji isključuje oduzimanje imovine koja pripada *bona fide* trećoj strani i koja je korištena kao predmet kojim je počinjeno kazneno djelo, pa i onda kada je ta treća strana tu imovinu trajno stavila na raspolaganje okrivljeniku.

Potpisi